Autor: Slavo Kalma, Zverejnené: 04.02.2024, Aktualizované: 07.02.2024

Svätého Františka Saleského, biskupa a učiteľa Cirkvi, spomienka
(1567 - 1622)

Sväty František Saleský patrí medzi veľkých svätých kresťanského novoveku.
Pochádzal zo Savojska, ktoré sa dnes nachádza v juhovýchodnom Francúzsku na taliansko-švajčiarskom pohraničí. Narodil sa na zámku Sales 21. augusta 1567. Jeho otec bol kastelánom v Nouvelles.
Už v prvých detských rokoch sa ukázalo, že František je bystrý chlapec a aj v škole sa veľmi dobre učil; preto otec chcel mať z neho právnika. Po skončení základnej školy odišiel 15-ročný František do Paríža, kde študoval filozofiu a právo. No pritom sa zaujímal aj o teológiu. Býval v jezuitskom kolégiu Clermont, kde okrem vedomostí získal aj solídnu duchovnú formáciu.
V Paríži ako 19-ročný prekonal ťažkú krízu viery. Pod vplyvom Kalvínovej náuky o predurčení ho ovládla myšlienka, že aj on je predurčený na večné zatratenie. František sa postavil proti tomuto pokušeniu hrdinským postojom viery s myšlienkou: "Keď už nebudem môcť milovať Boha vo večnosti, chcem ho zo všetkých síl milovať aspoň tu na svete." Šesť týždňov duševného boja a vnútornej suchoty sa zrazu skončilo pred mariánskym obrazom pri modlitbe "Rozpamätaj sa, ó, najláskavejšia Panna Mária..." Odvtedy bol jeho život aj v ťažkostiach poznačený vnútornou vyrovnanosťou a hrejivým optimizmom.
Po skončení parížskych štúdií (1588) šiel František podľa otcovho želania ešte na chýrnu právnickú fakultu do Padovy. V tomto severotalianskom meste dosiahol roku 1591 doktorát práv. Padovský pobyt bol pre Františka zaťažkávacou skúškou charakteru. Mladí univerzitní študenti si totiž dovoľovali rozličné priestupky proti poriadku a mravnosti a na to zvádzali i mladého Savojčana. Ale František prejavil obdivuhodnú pevnosť charakteru spojenú s ušľachtilou zdvorilosťou. Duchovným vodcom v tom období mu bol známy jezuita Antonio Possevino.
Po návrate zo štúdií sa František stal členom senátu v savojskom hlavnom meste Chambéry. No advokátska ani politická kariéra ho nelákala. Už dávnejšie túžil stať sa kňazom a teraz sa rozhodol uskutočniť túto túžbu. Jeho otec o tom nechcel najprv ani počuť, ale po prvom návale rozhorčenia sa postupne predsa len utíšil a dal Františkovi svoj súhlas. František bol vtedy už 24-ročný a mohol si zvoliť kňazské povolanie i bez otcovho súhlasu, ale to bolo proti jeho charakteru. Nechcel nič dosiahnuť nasilu a proti vôli druhého, lež vo vzájomnom porozumení. Ako gentlemansky sa správal v zápase o kňazstvo, svedčí jeho zdvorilé odmietnutie ponúkanej nevesty. Otec mu totiž vybral peknú a bohatú nevestu a zariadil všetko tak, aby sa mladí priamo stretli. Po stretnutí povedal František otcovi: "Otecko, videl som tú slečnu, ale zasluhuje si lepšieho muža, ako som ja."
František sa nepotreboval dlho pripravovať na kňazstvo. Pri štúdiách v Paríži a v Padove získal hlboké teologické vedomosti a i duchovne bol dobre pripravený. Preto už 18. decembra 1593 mohol prijať kňazské svätenie.
Nový kňaz začal hneď po vysviacke horlivo účinkovať. Biskup ženevský vybadal jeho rozumovú a charakterovú vyspelosť a rozhodol sa poslať ho na pôsobisko, kde iní nemali nijaké vyhliadky na úspech. Bol to kalvínsky kraj Chablais na juh od Ženevského jazera. Posledný kňaz tam išiel roku 1593, ale musel hneď utiecť. O niekoľko mesiacov sa vybral do tohto nepriateľského kraja novokňaz František.
Začal s kázňami. Okrem asi pätnástich katolíkov, ktorí ostali v tom kraji po protestantskej reformácii, sa nikto o jeho kázne nezaujímal. Kalvíni sa rozhodli úplne ho bojkotovať. Odmietali i verejnú dišputu, na ktorú ich pozýval. Ich vyzývavé mlčanie bolo prerušované iba vyhrážkami, ktorými sa usilovali prinútiť horlivého kňaza na odchod.
Keď neprijali hovorené slovo, František začal písať. Na listoch papiera vysvetľoval hlavné body kresťanskej náuky a vyvracal bludy. Tieto letáky potom pripevňoval v noci na múry alebo vkladal do domov. Letáky písal zaujímavým žurnalistickým Štýlom, a pritom zmierlivo. Niektorí kalvíni sa rozhodli neúnavného misionára zabiť. Keď sa s ním však stretli zoči-voči, odzbrojila ich jeho láskavosť. Napokon po siedmich mesiacoch zatatého nepriateľstva sa začala situácia meniť. František si postupne získal mysle i srdcia odporcov katolíckej viery. Roku 1603 už mohol oznámiť do Ríma, že 25 tisíc inovercov sa vrátilo do Cirkvi.
Ešte za chablaiskej misie vymenoval pápež Klement VII. roku 1599 úspešného apoštola za pomocného biskupa, až napokon roku 1602 František Saleský celkom prevzal vedenie ženevského biskupstva. Tak ako jeho predchodca i on sídlil v Annecy, lebo ženevskí kalvíni by nestrpeli katolíckeho biskupa vo svojom meste. Toho istého roku musel František vybaviť niektoré úradné veci v Paríži, kde pri svojom pobyte nadviazal cenné priateľstvá s kardinálom Bérulle, s Madame Acarie a so sv. Vincentom de Paul.
František Saleský bol ženevským biskupom 20 rokov. Boli to roky bohato vyplnené modlitbou, prácou a staroslivosťou o zverenú diecézu.
Veľkú pozornosť venoval duchovenstvu, a to nielen úradnými obežníkmi a synodálnymi smernicami, ale aj bezprostredným osobným stykom, či už išlo o horlivých duchovných pastierov alebo o takých, čo zanedbávali svoje povinnosti. Pre kňazov vypracoval inštrukcie o vysluhovaní sviatostí pokánia a o kázaní. Staral sa aj o reholníkov; sám osobne priviedol viaceré kláštory k hlbšiemu duchovnému životu a k vernejšiemu zachovávaniu reholných pravidiel.
Horlivý biskup sa však neobmedzil iba na styk s duchovenstvom. Chcel sa stretnúť so všetkými veriacimi svojej diecézy, aby spoznal ich život, ich radosti i ťažkosti a aby im pomohol, nakoľko mu to bolo možné. Preto začal roku 1605 veľkú pastoračnú vizitáciu všetkých 450 farností svojho biskupstva. Vizitácia trvala tri roky. Už len navštíviť všetky vysokohorské alpské farnosti bol veľký výkon. A biskup František všade kázal, spovedal a udeľoval iné sviatosti, počúval duchovných i veriacich, pomáhal riešiť ich problémy, dával do poriadku nenormálne situácie.
Veľká všestranná činnosť neskorších rokov nedovolila Františkovi uskutočniť viac takýchto vizitácií. Prostredníctvom svojich spolupracovníkov udržiaval stále živé styky s celým biskupstvom, a keď sa zdalo, že jeho prítomnosť môže byť niekde užitočná, nemeškal navštíviť patričnú farnosť, kláštor, duchovných alebo veriacich. Osobitné miesto v jeho pastoračnej starostlivosti zaujímala katecheza. Roku 1603 vydal smernice o vyučovaní náboženstva a v ďalších rokoch ich doplňal. Založil i laické bratstvo kresťanskej náuky. Sám venoval veľa času vyučovaniu katechizmu. Deti ho mali rady, lebo vedel vysvetľovať jednoducho, jasne a na mnohých príkladoch. Vyčítili aj biskupovo dobré srdce, a preto sa k nemu živo hlásili, keď sa objavil na ulici.
Medzi hlavné úlohy apoštolskej služby patrilo vždy kázanie a František Saleský v ňom nezaostával za inými. Neodmietol nijakú príležitosť kázať, i keď to bolo viac ráz za deň. Cez pôst kázával v rozličných mestách i v menších farnostiach. Veľký ohlas malí jeho pôstne kázne v Dijone (1604), kde sa po prvý raz stretol so sv. Janou Františkou de Chantal, ďalej v Chambéry (1606) a v Grenobli (1616, 1617 a 1618), kde obrátil maršala Lesdiguiéra. Apoštolská služba slova vyplňala i jeho dlhší, desaťmesačný pobyt v Paríži v rokoch 1618-19, kde mal asi 360 kázní a náročných konferencií. O ich kvalite svedčí množstvo obrátení a významných duchovných priateľstiev.
Veľký význam vo Františkovom apoštoláte mala aj jeho obsiahla korešpondencia. Podľa skromných odhadov František napísal asi 6000 listov. Mnohé z nich obsahovali cenné duchovné rady a poučenia a stali sa základom jeho známej knihy Filotea.
Keď si pripomíname činnosť biskupa Františka Saleského, nemôžeme obísť ženskú rehoľnú spoločnosť Navštívenia Panny Márie, ktorú založil roku 1610 spolu so sv. Janou Františkou de Chantal. Pôvodne to mala byť aktívna rehoľa s hlbokou špiritualitou, ale pritom s rôznorodou vonkajšou činnosťou. Na tie časy to bola novota, proti ktorej sa postavili viaceří cirkevní predstavitelia. Zmierlivý František ustúpil a vypracoval so sv. Janou kompromisné riešenie. Vznikla tak klauzúra rehoľná spoločnosť, ktorá v sebe spájala úlohy evanjeliovej Márie a Marty, to znamená rozjímavý i činný život. Rehoľa Navštívenia sa vo Francúzsku veľmi rýchlo rozšírila a urobila veľa dobrého tak pre túto krajinu ako i pre celú Cirkev.
Nadmerná činnosť napokon Františka vyčerpala. Roku 1620, teda keď mal 53 rokov, cítil, že mu už neostáva veľa síl, a chcel sa v utiahnutosti pripravovať na smrť. Okolnosti ho však nútili i ňalej ostať na zodpovednom mieste. Roku 1622 ešte musel sprevádzať savojskú kniežaciu rodinu do Avignonu na francúzsky kráľovský dvor. Potom sa uchýlil do Lyonu, kde ho 27. decembra postihla mozgová mŕtvica. Na druhý deň, 28. decembra 1622, František skončil svoj obdivuhodný a plodný pozemský život. Jeho telo pochovali v Annecy, kým jeho srdce si ponechali v kláštore Navštívenia v Lyone. Počas Francúzskej revolúcie ho preniesli do Benátok.
Necelých 40 rokov po smrti (1661) bol František Saleský vyhlásený za blahoslaveného a o štyri roky neskôr (1665) za svätého. Pápež Pius IX. mu roku 1881 dal titul cirkevného učiteľa a pápež Pius XI. ho roku 1923 vyhlásil za patróna tlače a žurnalistov.
Sv. František Saleský mal veľký vplyv na svoje časy i na ďalšie generácie. Jeho životný príklad a jeho zásady inšpirovali mnohých jednotlivcov i celé hnutia. Vznikli viaceré rehoľné spoločnosti, ktoré sa hlásia k jeho duchovnému odkazu. Medzi najznámejšie patria saleziáni sv. Jána Boska, ktorí rozvíjali svoju činnosť i na Slovensku.
Cenným dedičstvom sv. Františka Saleského sú jeho spisy. Jeho dielo Filoteа čiže Návod k nábožnému životu nestratilo dodnes nič na aktuálnosti. V istom zmysle možno povedať, že sv. František Saleský vyslobodil duchovný život z kláštornej izolácie a uviedol ho do všetkých spoločenských stavov a do všetkých životných okolností. Pritom nezabúdal na Bohu zasvätené duše, ktorým venoval spis Teotimus čiže Traktát o Božej láske. Zachovaná a tlačou vydaná literárna pozostalosť sv. Františka Saleského obsahuje celkove 26 zväzkov, z čoho jedenásť sú jeho listy.
Svätého Františka Saleského nazývajú zdvorilým, láskavým a optimistickým svätcom. Niektorí odsudzovali veľkú ohľadupľnosť, ktorú prejavoval voči bludárom a hriešnikom. Veľký kazateľ Bossuet mu vyčítal, že "podkladá vankúše pod lakte hriešnikov". No sv. František sa nedal pomýliť. Podľa vzoru Pána Ježiša nestrpel bludy a hriechy, ale bol veľmi láskavý voči bludárom a hriešnikom. A ukázalo sa, že je to nielen najsprávnejšia, ale aj najúspešnejšia metóda v službe Bohu a dušiam.

Literatúra:
ONDRUŠ, R.: Blízki Bohu i ľuďom. Tatran Bratislava 1991